

tetiana.myhovyach@pnu.edu.ua

Мигович Т. М.

кандидат економічних наук, доцент

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

andrijkatrij@gmail.com

Сікан А. В.

магістрант спеціальності 072»Фінанси, банківська справа і страхування»

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

yuriiiguley@gmail.com

Гулей Ю. В.

магістрант спеціальності 072»Фінанси, банківська справа і страхування»

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Успіх реформи децентралізації був поставлений під загрозу після початку активних бойових дій на території України у лютому 2022 р. У дослідженні проведено аналіз функціонування Вигодської територіальної громади Івано-Франківської області, як такої, яка мала змогу продовжувати успішно функціонувати попри загрози і виклики сучасності.

Ключові слова: публічне управління, децентралізація, реформа місцевого самоврядування, територіальна громада, місцевий розвиток, регіональний розвиток, адміністративно-територіальний устрій.

Актуальність дослідження. Реформа децентралізації дала можливість територіальним громадам бути більш само організованими, як організаційно, так і фінансово бути спроможними реагувати на виклики сучасності. Результати реформ вкотре довели її доцільність після повномасштабного вторгнення, адже дали змогу підтримувати життєздатність країни.

Постановка завдання: дослідити роботу територіальних громад, що у період воєнного стану перебувають поза зоною окупації чи активних бойових дій.

Виклад результатів дослідження. стратегічне планування розвитку будь-якої територіальної громади стосується усіх сторін її функціонування. У зв'язку із воєнними діями на території України вкрай важливо працювати над цілями розвитку, ефективними методами та засобами, які будуть підвищувати самодостатність громади, створювати комфортні умови проживання для місцевих жителів і внутрішньо переміщених осіб та примножувати здобутки децентралізаційної реформи. Вкрай важливою в сучасних умовах є активна комунікація органів місцевої влади із місцевим бізнесом, налагодження зв'язків із великими підприємствами, які працюють на території громад заради створення більшої кількості робочих місць. Не менш важливим у розвитку та відновленні територій є заохочення як внутрішньо переміщених осіб, так і місцевих жителів до активного життя у громаді.

Завдяки здобуткам реформи місцевого самоврядування відбулося створення умов для економічного зростання та удосконалення механізмів управління розвитком на засадах верховенства права, ефективності, відкритості та прозорості. Після початку повномасштабних воєнних дій на території України усі громади визнаються, як такі, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих та усі інші [1].

Вигодська територіальна громада Івано-Франківської області є як безпечним місцем для перебування внутрішньо переміщених осіб, так і точкою транзиту до інших країн та безпеч-

ніших регіонів. Ключовими завданнями Вигодської ТГ є посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення функціонування транспортної та комунальної інфраструктури, доступність широкого спектру соціальних послуг та зростання добробуту населення. Після створення Вигодської ТГ у 2018 році відбулася активізація серед місцевого бізнесу, зокрема створення громадська організація «Кластер сільського туризму Бойківський Колорит», яка займається розвитком і популяризацією туризму у даній місцевості. Учасниками даного кластеру є власниками садиб, ферм, медових пасік і закладів харчування. Завдяки розвитку туризму після утворення територіальної громади відбулося збільшення кількості садиб, тому після початку повномасштабного вторгнення Вигодська ТГ змогла прийняти велику кількість внутрішньо-переміщених осіб. На території Вигодської територіальної громади функціонують великі підприємства, які є найбільшими платниками податків та якими створено робочі місця для жителів громади: у сфері лісового господарства, бюджетній сфері, торгівлі (таблиця 1).

Таблиця 1

НАЙБІЛЬШІ ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ У ГРОМАДІ ЗА 2021 р.

№ з/п	Назва	Сплачено ПДФО, грн	Акциз	Плата за землю, грн	Податок на нерухомість, грн
	ТОВ «Уніплит»	7999452	-	2534531	146211
	ДП «Вигодський ЛГ»	8588028	11543879	832484	99117
	ТС ТзОВ «Партнер»	1465728	-	43350	-
	ТзОВ «Мілвуд»	903290	-	345169	-
	ТОВ «Унібрук»	862899	-	415900	-

Сформовано авторами на основі [2]

Найбільшими роботодавцями в громаді є: ТзОВ «Уніплит», ТОВ «Унібрук», ДП «Вигодський ЛГ», ТОВ «Мілвуд». Так, наприклад, підприємство ТОВ «Уніплит» було засновано у 2000 році: саме тут найбільше працевлаштовано працівників (штатна чисельність 529 осіб). Державне підприємство «Вигодське лісове господарство» налічує штатних працівників — 410 осіб, ТОВ «Мілвуд» створило 43 робочі місця. У Вигодській територіальній громаді діють 676 суб'єктів господарювання, з них: 217 — юридичні особи та 459 — фізичні особи-підприємці. Реформування освіти відбувається у період важливих суспільно-політичних і соціально-економічних перетворень у державі, які суттєво впливають на процес формування змісту освіти, її структуру і висувають нові вимоги до якості освітніх послуг.

Відділ освіти, молоді та спорту Вигодської селищної ради працює над забезпеченням якісних освітніх послуг, адже це є одним із найважливіших і соціально чутливих завдань громади. Послуги освіти стосуються не менше 30 % населення громади (діти, їх батьки, учителі), освіта складає до 69 % видаткової частини місцевого бюджету.

Освітня галузь працює над використанням кращих підходів і рішень з метою ефективного управління освітою.

Стратегічними напрямками розвитку освіти громади визначено:

- забезпечення доступності та безперервності освіти;
- спрямованість на становлення та розвиток особистості;
- підвищення якості освіти на основі впровадження педагогічних інновацій,

- компетентнісно-зорієнтованого підходу, педагогіки для стійкого розвитку;
- інформатизація освіти;
- створення системи моніторингу якості освіти;
- підвищення соціального статусу педагогів;
- створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти.

Освітній простір Вигодської територіальної громади представлений 17 закладами освіти Вигодської селищної ради, з них 2 початкові школи, 6 гімназій, 5 ліцеїв, 3 заклади дошкільної освіти, ще 3 заклади дошкільної освіти є структурними підрозділами закладів загальної середньої освіти, 1 заклад позашкільної освіти.

Туристична галузь забезпечує робочі місця в межах територіальної громади і є каталізатором економічного розвитку для багатьох територій. В індустрії гостинності виокремлюють «зелений туризм», який стає дедалі популярнішим й пропонує відвідувачам енергійну, витончену, поживавлену й пізнавальну атмосферу. Підвищення конкурентоспроможності Вигодської територіальної громади на туристичному ринку вимагає створення особливого іміджу місцевої культури та історії, зокрема популяризації та збереження культури бойків, які здавна проживали на цих територіях, а також необхідною умовою є розбудова туристичної інфраструктури.

Завдяки реформі децентралізації Вигодська ТГ отримує бюджетні надходження і може їх використовувати на вирішення проблем у своїй території. Зокрема на потреби благоустрою, розвитку інфраструктури, здійснення ремонту приміщень які є на балансі громади. Також позитивним наслідком децентралізації є те, що Вигодська ТГ є покращення економічної активності для розвитку нових форм співпраці між сусідніми територіальними громадами, зокрема проект «Мале карпатське коло» реалізований спільно із Укравтодором Закарпатської, Львівської та Івано-Франківської областей, який має на меті будівництво доріг у центральній частині українських Карпат. Ініціативність та комунікація територіальних громад трьох областей є прикладом ефективної співпраці між громадами, збільшення їх туристичного та інвестиційного потенціалу. Жителі територіальної громади отримали більше можливостей долучатися до змін у своїй громаді, тому що набагато простіше впливати на рішення на рівні ТГ, ніж у районі чи в області.

Завдяки реформам місцевого самоврядування було спрямовано кошти партнерів на створення установи «Центр надання адміністративних послуг» який знаходиться у смт. Вигода. Також створено 10 віддалених робочих місць (ВРМ): с. Новоселиця, с. Старий Мізунь, с. Кропивник, с.Новошин, с. Вишків, с. Сенечів, с. Шевченкове, с. Підліски, с. Лолин, с. Ілемня, де місцеві жителі та внутрішньо переміщені особи могли отримати якісні державні послуги за місцем фактичного проживання.

Висновки: Децентралізація створює можливості для ефективної роботи системи управління на місцевому рівні та підвищення якості публічних послуг. Сучасні реалії та виклики які стоять перед громадами водночас є можливостями, оскільки відразу показують недоліки в роботі та в якому напрямку потрібно рухатися для покращення життєдіяльності процесу. Успішність реформи децентралізації полягає ще в одному аспекті. Після 24 лютого 2022 року у Вигодській територіальній громаді була збережена функціональна стійкість, що проявляється у робочому процесі виконання повноважень та вирішенні й оперативному реагуванні на проблеми мешканців та внутрішньо переміщених осіб. Те саме стосується й інших територіальних громад, оскільки самостійність та самоорганізація дала змогу вирішувати проблеми своїми силами та можливостями не чекаючи рішень влади вищій по ієрархії. У даному випадку простежується особиста відповідальність і згуртованість громади для подолання проблем сучасності.

Література

1. Наказ «Про затвердження Змін до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» від 9.03.2023 №84. URL: <https://minre.gov.ua/2023/03/10/pro-zatverdzhennya-zmin-do-pereliku-terytorij-na-yakyyh-vedutsya-velysya-bojovi-diyi-abo-tymchasovo-okupovanyh-rosijskoyu-federacziyeyu-2/> (дата звернення: 14.03.2023).

2. Паспорт Вигодської територіальної громади <https://www.vyhoda.info/wp-content/uploads/2022/07/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B8.docx> (дата звернення: 14.03.2023).

naumenko.olya@gmail.com

Науменко О. М.

кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних технологій
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

РОЛЬ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ МІСТ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуто основні здобутки процесу децентралізації в Україні. Проаналізовано практичні завдання з урахуванням європейських рекомендацій у повоєнній відбудові українських міст.

Ключові слова: децентралізація, об'єднана територіальна громада, органи місцевого самоврядування, місцеві вибори, місцевий бюджет.

Реформа децентралізації є однією з успішних практик органів місцевого самоврядування (ОМС) починаючи з 2014 р. Зміни стосувалися передачі значного обсягу повноважень і бюджетів від державних органів до органів місцевого самоврядування. З повномасштабним російським вторгненням в Україну міста зазнали і зазнають значних матеріальних втрат. Повоєнна відбудова має відбуватися за іншими механізмами управління, відмінними під час війни та потребує швидких ухвалень рішень.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити основні здобутки процесу децентралізації в Україні та проаналізувати практичні завдання в повоєнній відбудові українських міст.

Реформа децентралізації в Україні пройшла два етапи: перший — 2014–2019 рр., другий — 2020–2021 рр. Впродовж 2014–2020 рр. можна відзначити позитивні та негативні наслідки реформи децентралізації в Україні. Перший етап реформування системи державного управління і місцевого самоврядування для успішного впровадження вже є завершеним. У 2014–2015 рр. децентралізація влади була дуже потрібною через анексію Криму та внаслідок триваючої до сьогодні війни на Донбасі, яка ініційована російською федерацією. Нова регіональна політика стала необхідною для вирішення різних питань щодо зміцнення і збереження нашої держави.

Реформа децентралізації в різних куточках України вселила віру громадянам щодо спроможності їх громад ефективно розвиватися і домагатися гідних перспектив майбутнього. В невеличких містечках і селах з'явилися сквери, чисті парки, зупинки громадського транспорту та вечірнє освітлення вулиць [2, с. 69].